Natura2000-gebied CANISVLIET

Jaarrapport 2010-2011 Vogels & Ongewervelden

Franklin L. L. TOMBEUR

INLEIDING

A very enjoyable visit. I felt very close to nature. It strengthened my belief that we take our wildlife too much for granted. More people should sit for a few hours, as I have done, and just watch and learn. David Ettherington 6 augustus 1982 in het logboek van wijlen Johan van den Steen

In dit zestiende jaarrapport zijn gegevens opgenomen over het voorkomen, de talrijkheid, de verspreiding, de ontwikkelingen en het broedsukses van een selektie vogelsoorten in het Natura2000-gebied "Canisvliet". Onderzoek aan vogels blijft de hoofdmoot uitmaken van ons veldwerk in Canisvliet maar er is ook aandacht en tijd besteed aan de aanwezigheid van ongewervelden, meer bepaald vlinders en libellen.
Canisvliet werd tussen 1 oktober 2010 en 30 september 2011 77 maal bezocht met 316 uur aanwezigheid en onderzoek ter plaatse.
Gegevens zijn ook aangebracht bij www.sovon.nl, www.roofvogelszeeland.nl, www.natuurkalender.nl, www.vlinderstichting.nl en www.waarneming.nl.

Voor de rapportage verschafte de Heemkundige Kring Sas van Gent financiële steun. Staatsbosbeheer Regio Zuid gaf toelating om niet voor het publiek open gestelde delen te bezoeken. Waarvoor veel dank.

Op de homepage van de Stichting Heemkundige Kring Sas van Gent www.heemkundigekringsasvangent.nl zijn bijdragen te vinden over de ontstaansgeschiedenis van Canisvliet. Op de Canisvlietpagina van het bezoekerscentrum De Baeckermat in Westdorpe zijn driemaandelijkse seizoensoverzichten uit Canisvliet raadpleegbaar (www.debaeckermat.nl).

Het weer volgens de Klimatologische Dienst van het KNMI in De Bilt (www.knmi.nl) :

- herfst 2010 (september, oktober, november) : aan de koude kant, normale hoeveelheid neerslag en zon
- winter 2011 (december, januari, februari) : vrij koud, vrij droog en de normale hoeveelheid zon
- lente 2011 (maart, april, mei) : extreem droog en zonnig, zeer zacht
- zomer 2011 (juni, juli, augustus) : uitzonderlijk nat, vrij koel en somber

---

adres van de rapporteur : Franklin L.L. TOMBEUR, Brusselsesteenweg 420, 9050 Ledeberg, België (franklin.tombeur@skynet.be)
adres van de werkgroep 'Behoud Canisvliet' : Jan SANDERSE, Stationstraat 53, 4551 EL Sas van Gent, Nederland
(geheel of gedeeltelijke overname van de inhoud van dit rapport is toegelaten mits duidelijke bronvermelding)

VOGELS

ONDERZOEK

Het onderzochte gebied zijn de landbouwgronden en het Natura2000-gebied "Canisvliet" gelegen tussen de Anthonykade in het westen, de Karnemelkdijk in het zuiden, de Vissersverkorting (bewoning niet inbegrepen) in het oosten en de Oostpoortweg in het noorden (buurtschap aan de Canisvlietstraat niet inbegrepen) op het grondgebied van de voormalige gemeente Sas van Gent (thans Terneuzen) in de provincie Zeeland. Alles samen ongeveer 140 ha.
Het vogelonderzoek bestaat uit het bij elk bezoek vaststellen van de aan- of afwezigheid van (onder)soorten en het kwantificeren ervan. Al naar gelang wordt nota genomen betreffende sekse, leeftijd en gedrag. Vaak wordt ook genoteerd op welke plekken de vogels zijn waargenomen, aan de grond of overvliegend.
Gegevens ingebracht door andere waarnemers op www.waarneming.nl zijn niet in dit rapport verwerkt. Die waarnemingen gaan/kunnen wij niet beoordelen.

Aan het uitwerken van de territoriumkartering, archivering, rapportage en seizoensoverzichten zijn vele uren thuiswerk besteed. Er werden 132 soorten en ondersoorten waargenomen en 55 soorten hadden één of meerdere broedterritoria (lijst in bijlage). Een aantal soorten die in het verleden broedterritoria hadden en in het afgelopen onderzoeksjaar niet eens zijn waargenomen zijn eveneens in bijlage opgenomen.
Voor het Nestkaartenprojekt van SOVON zijn geen nestkaarten aangeleverd.
Alle broedvogelgegevens werden online ingebracht bij SOVON als "BMP-proefvlak Bijzondere Soorten". Gegevens uit Canisvliet werden ook ingebracht in de maandelijkse ganzentellingen (SOVON), de midwintertelling (SOVON) en het kustbroedvogelonderzoek (Delta Projekt Management). Bijzondere waarnemingen zijn ingebracht in het BSProjekt van SOVON. Aflezingen van Grauwe Ganzen met halsbanden gingen naar www.geese.org.

BROEDSEIZOEN

Het broedvogelonderzoek verloopt volgens de methode van het Broedvogel Monitoring Project van SOVON [1] (uitgebreide territoriumkartering).
Of vogels al dan niet daadwerkelijk eieren hebben gelegd en al/dan niet jongen hebben grootgebracht is niet relevant bij de gehanteerde methode. Duidelijk mag zijn dat een territorium niet betekent dat er ook gebroed wordt.
Een record natte zomer volgde op een record droog voorjaar. In mei 2011 was de verdroging nog erger dan in het recordjaar 1976. De toestand dreigde calamiteus te worden op het bouwland. Wat dit voor de avifauna inhield kan (nog) niet beoordeeld worden maar met een dergelijke uitdroging van de bodem worden wormen onbereikbaar en laten broedende weidevogels het afweten[2].

[1] van Dijk A.J. & A.Boele,2011.Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen
[2] Teunissen W.A. & E.Wymenga (red.);2011;Factoren die van invloed zijn op de ontwikkeling van weidevogelpopulaties. Belangrijke factoren tijdens de trek, de invloed van waterpeil op voedselbeschikbaarheid en graslandstructuur op kuikenoverleving;SOVON/Alterra,Nijmegen,Wageningen

Ganzen

De Grauwe Gans en de Grote Canadese Gans hadden minder territoria dan vorig jaar en ook het aantal kuikens daalde verder. De Grauwe Gans is bijna geheel verdwenen van de kreken en nesten waren vooral te vinden in de "nieuwe natuur".

Roofvogels

Bruine Kiekendief, Buizerd en Sperwer hadden broedterritoria. Meer details bij de soortbespreking.

Weidevogels

Bij de klassieke weidevogels (Scholekster, Kievit, Grutto, Tureluur) opnieuw geen nakomelingen! Andere soorten (eendachtigen) en zangers (piepers en kwikstaarten) deden beter dan wel slechter dan vorig jaar.

Moeras- en Rietvogels

Deze "soortengroep" boert goed in Canisvliet. Dat spoort met het landelijk beeld[3]. Hun habitatvoorkeur strekt zicht uit van natte ruigte tot drogere ruigte. Verruiging/verstruiking is op een aantal plekken al jaren aan de gang in Canisvliet. Grauwe Gans (!), Waterral, Blauwborst, Sprinkhaanzanger, Rietzanger, Bosrietzanger, Kleine Karekiet, Grasmus, Rietgors zijn soorten die hierop inspelen.
Op de kreken zijn deze soorten op Fuut na vrijwel afwezig (Bruine Kiekendief, Dodaars) of flink verminderd (Waterral, Blauwborst, Rietzanger). De problematiek van de verdwenen rietkragen is in vorige rapporten reeds aan de orde gesteld.

WINTERSEIZOEN

Er waren uitzonderlijk flinke aantallen "vriesganzen" aanwezig in de periode januari-februari. Begin februari zaten tot 3600 vogels (Kolgans, Toendrarietgans, Grauwe Gans en Brandgans) bij elkaar op akker- en graspercelen. Ondanks de vorst en de sneeuw zijn geen zaagbekken gezien.

SOORTBESPREKING

Tenzij nadrukkelijk anders vermeld hebben alle waarnemingen en data betrekking op de afgelopen onderzoeksperiode (1 oktober 2010 – 30 september 2011).

De soortbespreking is in drie kategorieën ondergebracht :

- Akker- en weidevogels, opgedeeld in primaire of secundaire[4] weidevogelsoort, of volgens SOVON-kriteria
- Alle ganzen- en prooivogelsoorten
- Waarnemingen met een lokaal of boven-lokaal belang

Toendrarietgans *Anser serrirostris*

Al op 21 oktober werden de eerste vogels gezien; de laatste nog op 4 maart. Dit zijn twee nieuwe recorddata voor Canisvliet.

---

[3] van Turnhout C.A.M. et al.;2010;Long-term population developments in typical marshland birds in The Netherlands;Ardea Vol.98/3 : 283-299

[4] Beintema A., Moedt O. & D.Ellinger;1995;Ecologische Atlas van de Nederlandse Weidevogels;Schuyt & Co,Haarlem

De soort was vooral talrijk in de periode half januari-half februari toen meermaals honderden vogels overnachtten zowel op grasland als op de dichtgevroren kreek. Het maximum aantal bedroeg toen 1600 vogels.

Kleine Rietgans *Anser brachyrhynchus*

Een doortrekkend groepje van 21 vogels op 11 februari is pas de derde waarneming sinds 1996.

Kolgans *Anser albifrons*

Ook deze maal werden de eerste vogels al vroeg gezien; 7 oktober. De laatste op 17 maart. In de periode half januari-half februari bleven vaak honderden vogels overnachten op grasland of op het ijs. Maximum 2600 vogels op 11 februari.

Grauwe Gans *Anser anser*

Broedseizoen

Het aantal territoria is berekend op het aantal gevonden legsels en het aantal afvliegende vogels (vrouwtjes) op onbereikbare plekken. De legsels zijn niet verder opgevolgd. Eind maart- begin april zijn enkele koppels met pulli waargenomen. Van die laatste zijn er geen 10 (!) volwassen geworden.

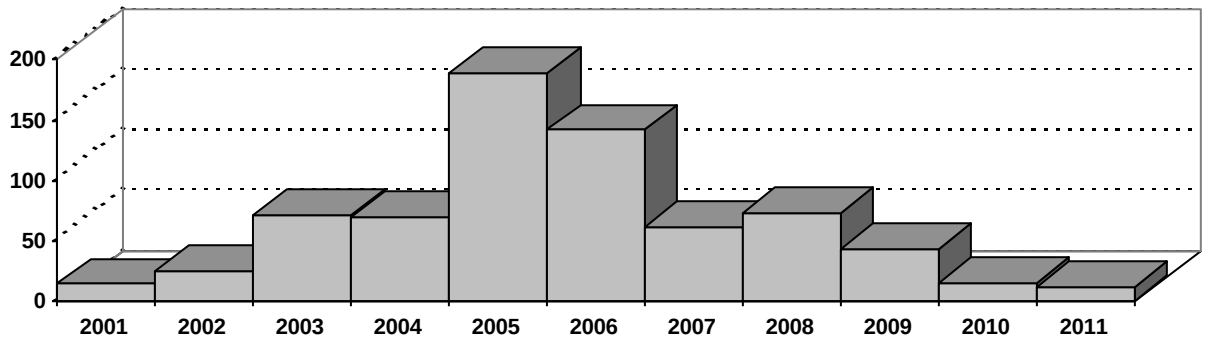

Het aantal gelokaliseerde legsels van de Grauwe Gans in Canisvliet

Aantallen

In vergelijking met vorige jaren lopen de maandelijkse maximum aantallen terug. Uitschieters zoals ruim 800 vogels op 6 februari (slapen) en 1200 vogels op 17 augustus (stoppels) buiten beschouwing gelaten.

Flinke groepen verblijven vaak in “nieuwe natuur” in de nabijgelegen Autrichepolder waar mogelijks dit jaar ook geruid werd want er zijn in Canisvliet vrijwel geen geruide pennen gevonden deze zomer.

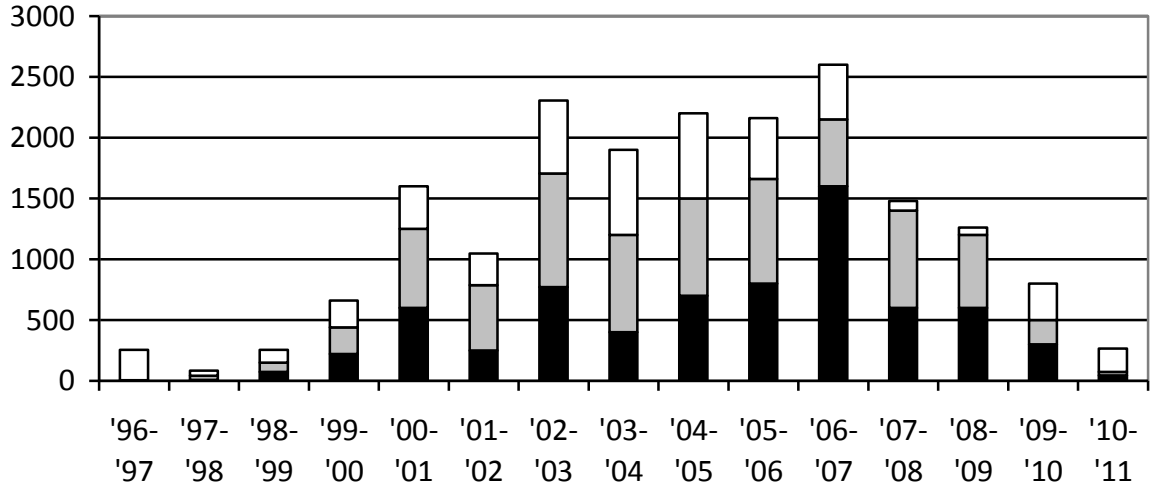

Wintermaxima 1996-1997 t/m 2010-2011 november (zwart) december (grijs) januari (wit)

Indische Gans *Anser indicus*

Op een uitzondering na is deze soort slechts onregelmatig te zien in Canisvliet. Het maximum aantal was 4 vogels in november 2006.

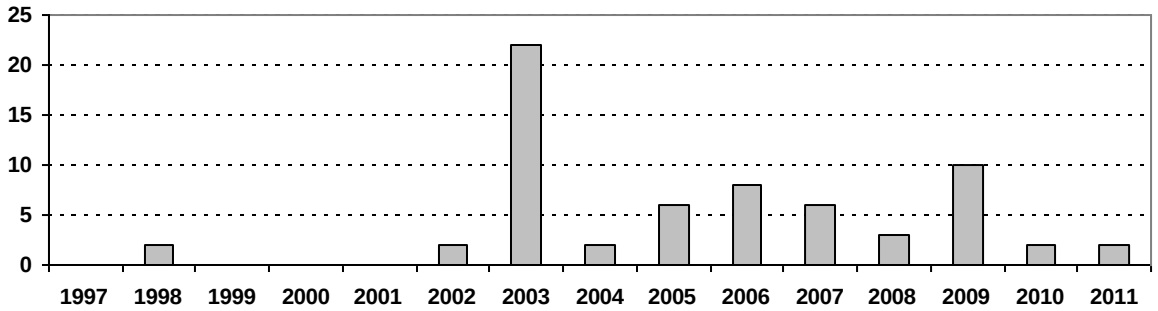

Jaarlijks aantal waarnemingen van de Indische Gans per rapportperiode (1 oktober – 30 september)

Sneeuwgans *Chen caerulescens*

Van een groepje van 5 vogels die hier in december 2008 opdoken zijn er slechts 3 over gebleven. Soms zijn ze in geen weken te zien en dan weer bij elk bezoek.

Grote Canadese Gans *Branta canadensis*

Broedseizoen

We konden 9 territoria karteren. Daarvan hebben er vijf samen 12 pulli opgeleverd. Uiteindelijk zijn slechts 3 pulli vliegvlug geworden.

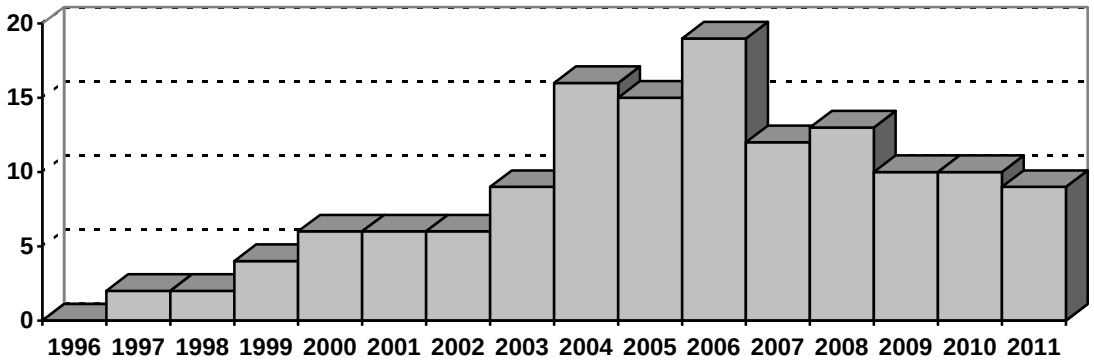

Aantal broedterritoria Canadese Gans in Canisvliet

Aantallen

Hoewel bij vrijwel elk bezoek aanwezig schommelen de aantallen heel sterk. Grote aantallen hebben zowel te maken met vogels aan de grond dan wel overvliegend. In de periode december-januari hebben ook honderden vogels overnacht in het gebied. De maxima bedroegen 347 vogels in november, 650 in december en 386 in januari

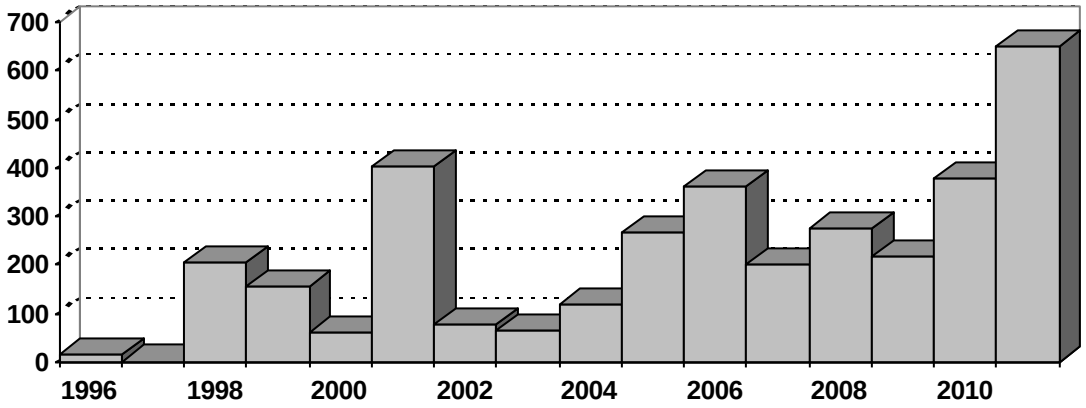

Jaarlijkse maxima van de Canadese Gans in de periode januari 1996 - september 2011

Brandgans *Branta leucopsis*

Uitzonderlijk 254 vogels aan de grond op 6 februari.

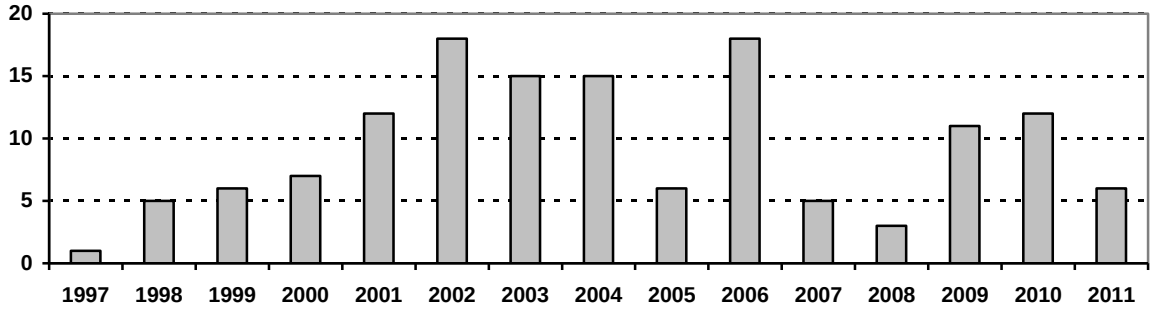

Jaarlijks aantal waarnemingen van de Brandgans per rapportperiode (1 oktober – 30 september)

Nijlgans *Alopochen aegyptiaca*
Deze soort ontbreekt in geen enkele maand maar de aantallen komen niet boven de 5 exemplaren. Uitzonderlijk 24 slapers op 18 november.

Hoendergans *Cereopsis novaehollandiae*
Een vogel op 28 september.

Bergeend *Tadorna tadorna* *Secundaire weidevogelsoort*

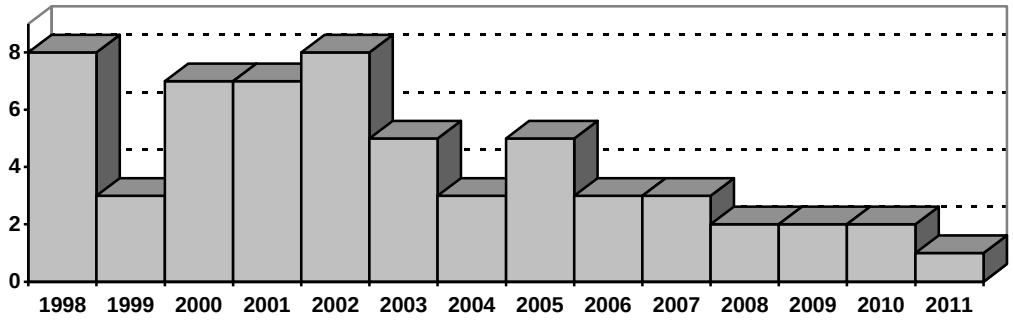

Het aantal broedterritoria van de Bergeend in de "nieuwe natuur" in de Anthonypolder sinds de aanleg in 1997

Smient *Anas penelope*
Deze maal geen flinke winteraantallen. Maximaal 110 vogels in februari.

Krakeend *Anas strepera* *Secundaire weidevogelsoort*

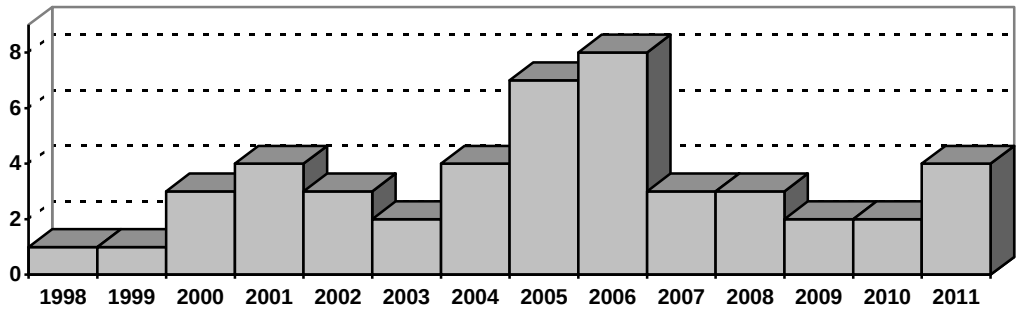

Het aantal broedterritoria van de Krakeend in de "nieuwe natuur" in de Anthonypolder sinds de aanleg in 1997

Wintertaling *Anas crecca* *Secundaire weidevogelsoort*
Bescheiden aantallen tot max. 80 vogels in november en 60 in maart.

Wilde Eend *Anas platyrhynchos* *Primaire weidevogelsoort*
Maximaal 400 vogels in februari. Daarbuiten eerder bescheiden aantallen.

Pijlstaart *Anas acuta*
Vijf waarnemingen tot max. 11 vogels in april.

Zomertaling *Anas querquedula* *Primaire weidevogelsoort*
Voor het eerst sinds 2008 een broedterritorium.

Slobeend *Anas clypeata* *Primaire weidevogelsoort*
Maximum 264 vogels in oktober en 220 in december. Daarbuiten maximum 55 vogels in maart.

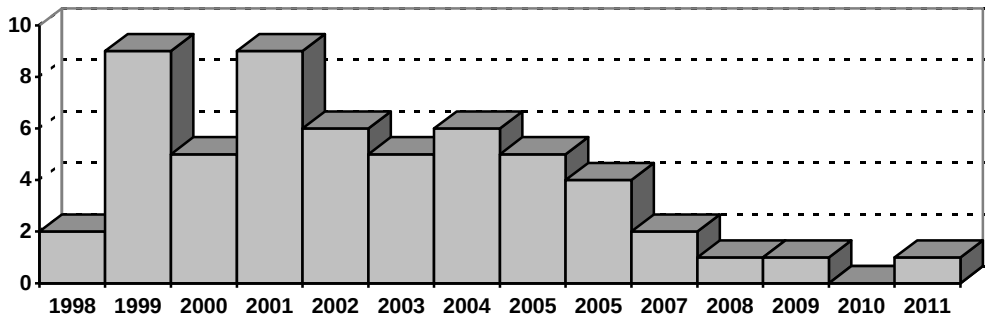

Het aantal broedterritoria van de Slobeend in de "nieuwe natuur" in de Anthonypolder sinds de aanleg in 1997

Tafeleend *Aythya ferina* *SOVON-weidevogelsoort*

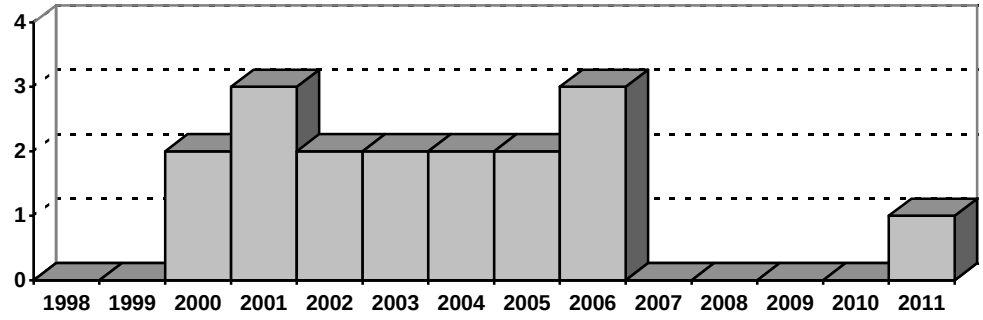

Het aantal broedterritoria van de Tafeleend in de "nieuwe natuur" in de Anthonypolder sinds de aanleg in 1997

Kuifeend *Aythya fuligula* *Primaire weidevogelsoort*

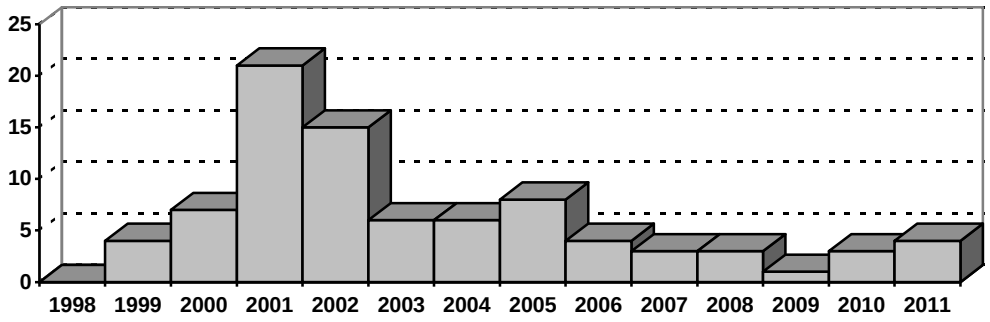

Het aantal broedterritoria van de Kuifeend in de "nieuwe natuur" in de Anthonypolder sinds de aanleg in 1997

Dodaars *Tachybaptus ruficollis*

Niet waargenomen tussen 2 december en 12 maart.

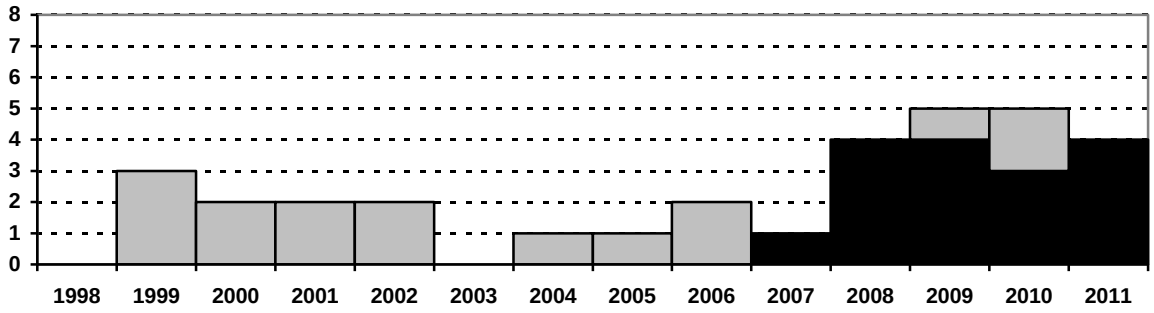

Het aantal broedterritoria van de Dodaars in Canisvliet
Grijs : op de kreken
Zwart : in de "nieuwe natuur" in de Anthonypolder

Roerdomp *Botaurus stellaris*

Vier waarnemingen van één (zelfde?) vogel in december.

Kleine Zilverreiger *Egretta garzetta*

Voor de derde opeenvolgende winter zijn de aantallen op de slaapplaats zeer laag met een maximum van 7 vogels in februari en maart. De soort ontbreekt geen enkele maand.
Erratum : jaarrapport 2009-2010 pagina 14 is bij deze soort het maximum van 4 vogels gezien in maart en niet in november.

Grote Zilverreiger *Casmerodius albus*

Regelmatig een tot drie vogels tussen 5 januari en 16 mei. Ook waarnemingen in oktober en september.

Lepelaar *Platalea leucorodea*
Twee adulte vogels op 20 juni.

Wespendief *Pernis apivorus*
Er waren 4 waarnemingen van telkens een vogel in vlucht :

- 26 april (vroegste waarneming ooit; vorige was 28 april 2000)
- 9 juni
- 2 en 10 augustus

Zwarte Wouw *Milvus migrans*
Een schroevende vogel op 22 april. Dit is pas de tweede voorjaarswaarneming. De vorige was 8 mei 2006.
In het archief van wijlen Johan van den Steen zitten nog 2 voorjaarswaarnemingen :
10 mei 1975 en 23 februari 1976.

Rode Wouw *Milvus milvus*
Een schroevende vogel op 2 mei. Dit is pas de tweede voorjaarswaarneming. De vorige was 13 maart 1999.
In het archief van wijlen Johan van den Steen zit nog een waarneming van 16 april 1988.

Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus*
De soort werd nog tweemaal in november en eenmaal in december gezien. Daarna opnieuw vanaf 12 maart.
Poogde opnieuw te broeden (aanslepen nestmateriaal, vogel aanwezig op vermoedelijke nestplaats) maar het proces is om ongekende reden eind mei afgebroken.

Blauwe Kiekendief Circus cyaneus
Een ♀ op 21 oktober en een ♂ op 14 januari.

Sperwer *Accipiter nisus*
M.u.v. april waren er elke maand een of meerdere waarnemingen. Er waren voldoende indicies om te spreken van een broedterritorium maar geen gegevens over resultaten.

Buizerd *Buteo buteo*
De Buizerd ontbreekt op vrijwel geen enkel bezoek.
Er werd tweemaal begonnen met broeden op twee verschillende plekken (vogels op nest) maar om onbekende reden werd broeden stop gezet. Verstoring door rekreanten of Zwarte Kraaien is niet uitgesloten.

Torenvalk *Falco tinnunculus*
Van oktober tot en met mei kwam de Torenvalk nauwelijks in beeld, met slechts een handvol waarnemingen in die periode.

Smelleken *Falco columbarius*

Eén vogel op 7 oktober.

Boomvalk *Falco subbuteo*
Twee exemplaren bij elkaar op 10 augustus.

Slechtvalk *Falco peregrinus*
Waarnemingen op 6 en 9 april.

Waterral *Rallus aquaticus*

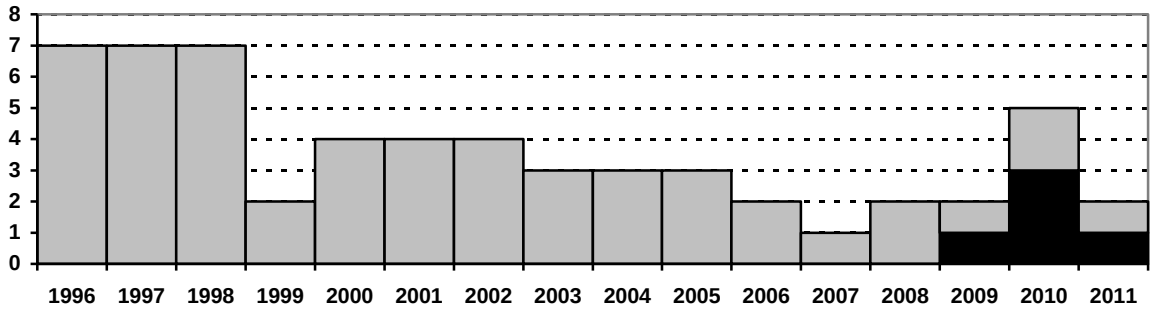

Het aantal broedterritoria van de Waterral in Canisvliet
Grijs : op de kreken
Zwart : in de "nieuwe natuur" in de Anthonypolder

Scholekster *Haematopus ostralegus* *Primaire weidevogelsoort*
Al een aantal jaren daalt het maximum aantal waargenomen vogels in de periode maart-april. In deze periode waren voordien regelmatig flinke groepen te zien.

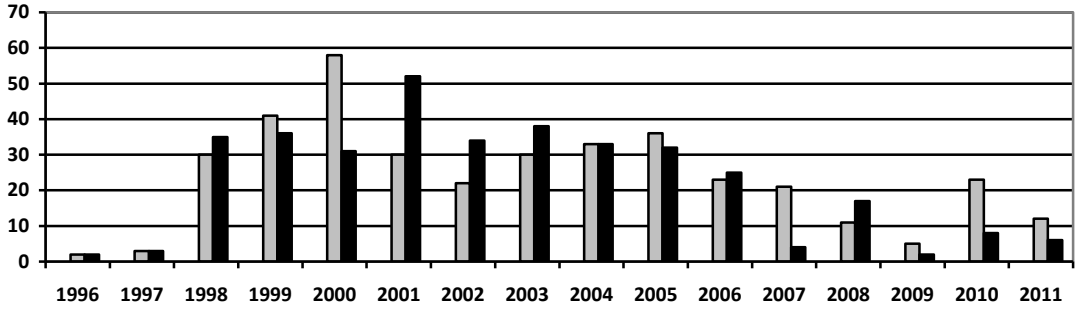

Maandelijkse maxima in maart (grijs) en april (zwart)

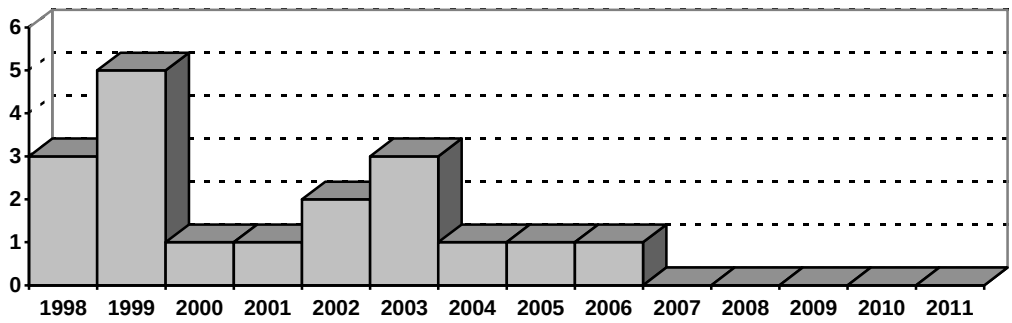

Het aantal broedterritoria van de Scholekster in de "nieuwe natuur" in de Anthonypolder sinds de aanleg in 1997

Kievit *Vanellus vanellus* *Primaire weidevogelsoort*

Er waren minstens 2 territoria en er is minstens een vier-legsel geproduceerd maar pulli zijn nooit gezien.

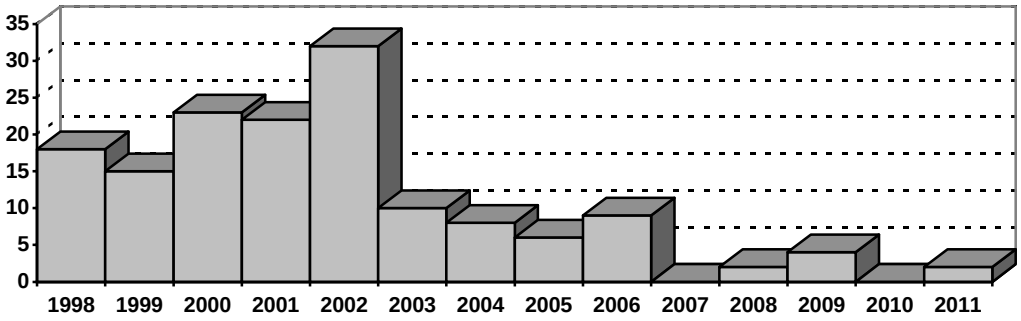

Het aantal broedterritoria van de Kievit in de "nieuwe natuur" in de Anthonypolder sinds de aanleg in 1997

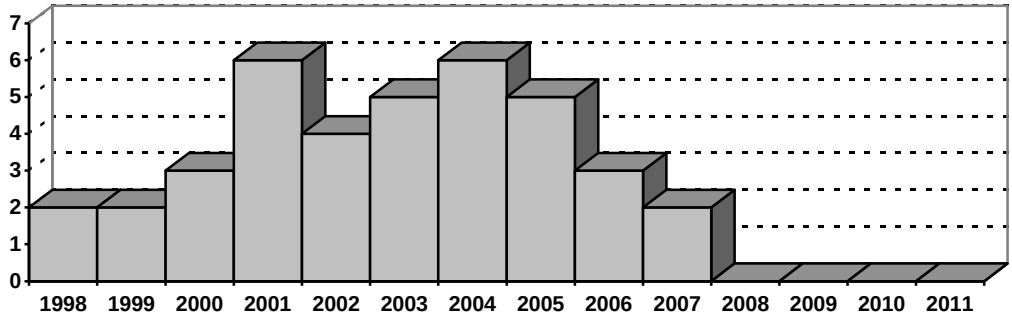

Het aantal broedterritoria van de Kievit in de "nieuwe natuur" in de Canisvlietpolder sinds de aanleg in 1997

Kemphaan *Philomachus pugnax* *Primaire weidevogelsoort*

Ook tijdens deze verslagperiode slechts twee waarnemingen.

Houtsnip *Scolopax rusticola*

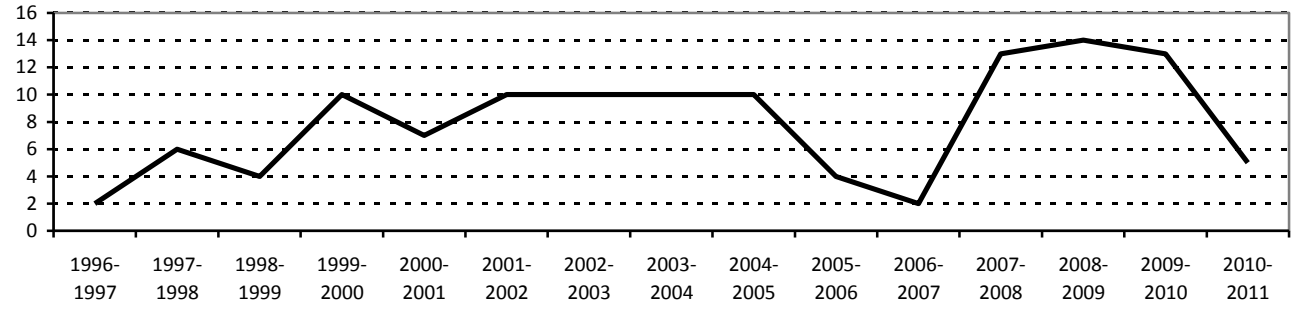

Het aantal waarnemingen van de Houtsnip in de periode oktober-maart

Grutto *Limosa limosa* *Primaire weidevogelsoort*

Traditioneel werd enkele malen een wat grotere groep op voorjaarstrek gezien zoals 61 vogels op 17 maart. De soort werd na 26 april niet meer gezien. Minstens 1 koppel verdedigde een territorium, maar of er eieren zijn gelegd is onbekend

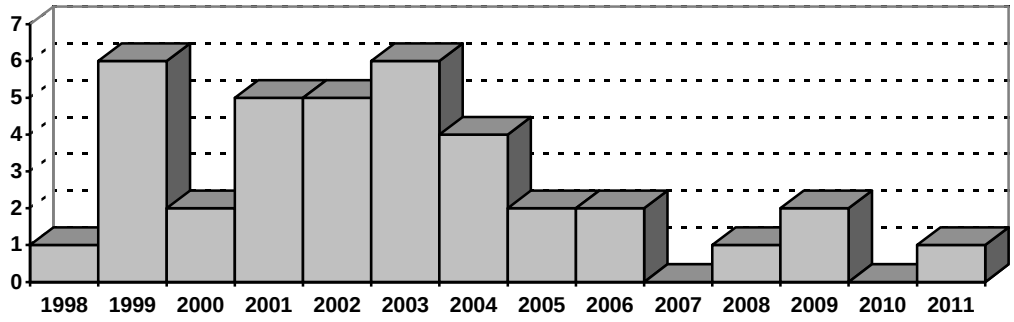

Het aantal broedterritoria van de Grutto in de "nieuwe natuur" in de Anthonypolder sinds de aanleg in 1997

IJslandse Grutto *Limosa limosa islandica*

Vier waarnemingen tussen 17 maart en 6 april tot max. 4 vogels.

Regenwulp *Numenius phaeopus*

De Regenwulp is geen jaarlijkse doortrekker en ontbrak in de jaren 1996, 1997, 2001 en 2002. Er zijn jaren met maar één waarneming. Het maximum aantal vogels betrof 11 vogels. Vaak gaat het maar om 1 of 2 vogels.

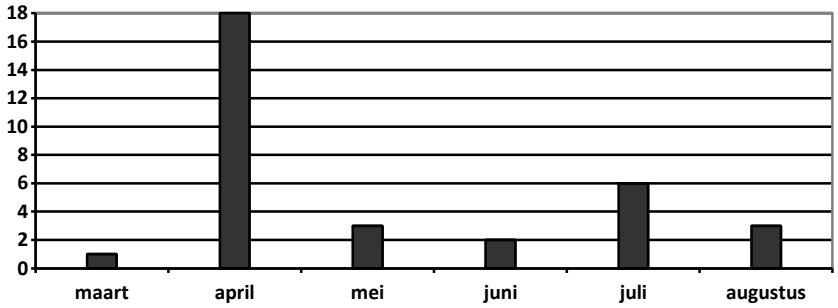

De spreiding per maand over de periode 1996-2011

Wulp *Numenius arquara*

Voor het tweede opeenvolgende jaar was de Wulp frekwent te zien in de periode oktober-april. Groepen tot 112 in februari en 154 in maart kwamen slapen in de "nieuwe natuur". Vastgesteld werd dat deze slapers vaak al vroeg in de namiddag de slaapplaats opzochten.

Tureluur *Tringa totanus* *Primaire weidevogelsoort*

De Tureluur lijkt steeds vaker Canisvliet links te laten liggen. Het is al van 2006 geleden dat er nog eens een flinke groep op voorjaarstrek werd gezien. Sindsdien zijn er nooit meer dan 4 vogels gezien in het voorjaar. Dit jaar werden de eerste waargenomen op 9 maart en de laatste al op 10 april.

Er werd een vogel waargenomen op 1 januari. Dit is pas de derde januari-waarneming. De vorige waren 2 vogels op 8 januari 1999 en 1 vogel van 3 tot 23 januari 1971 (archief wijlen Johan van den Steen).

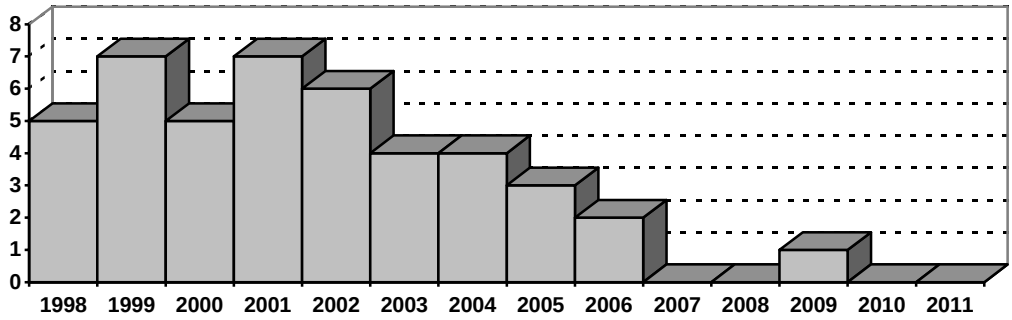

Het aantal broedterritoria van de Tureluur in Canisvliet sinds de herinrichting in 1997

Zwartkopmeeuw *Larus melanocephalus*

Sinds 2004 wordt deze soort elk voorjaar doortrekkend genoteerd. De uiterste data zijn 26 maart en 12 juli.

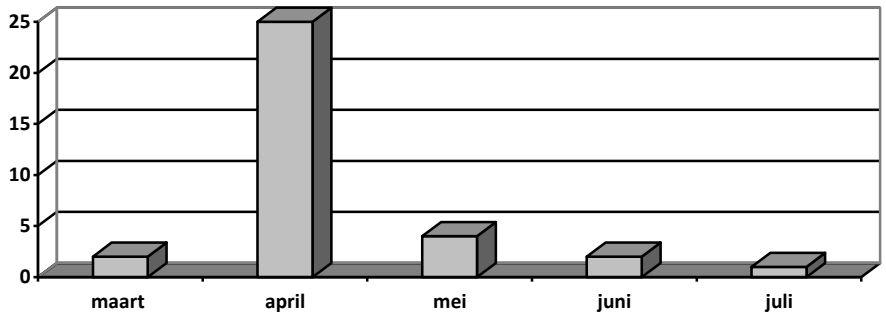

Het aantal waarnemingen in de periode <u>2001-2011</u> van de Zwartkopmeeuw

Ransuil *Asio otus*

Een broedgeval werd ons aangebracht door de Heer Ronald Verhoosel uit Westdorpe.

Ijsvogel *Alcedo atthis*

De IJsvogel werd na augustus 2010 niet meer gezien en dook pas weer op half juni.

Graspieper *Anthus pratensis Primaire weidevogelsoort*

Deze soort lijkt in een neergaande trend te zijn terecht gekomen. Territoria gelegen buiten de "nieuwe natuur" in de Anthonypolder zijn een uitzondering geworden.

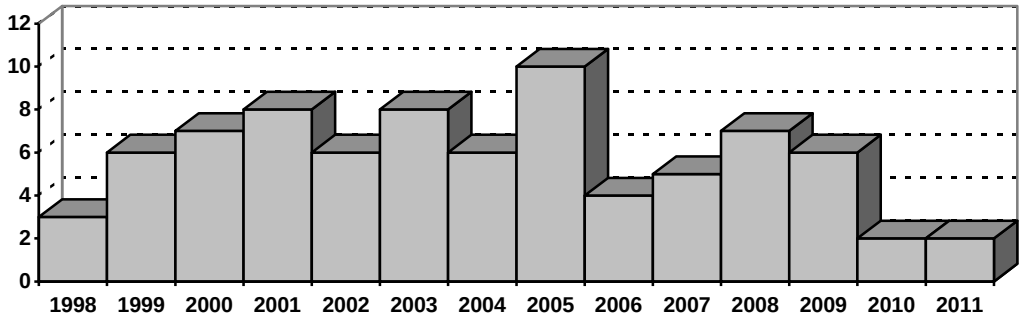

Het aantal broedterritoria van de Graspieper in de "nieuwe natuur" in de Anthonypolder sinds de aanleg in 1997

Gele Kwikstaart *Motacilla flava Primaire weidevogelsoort*

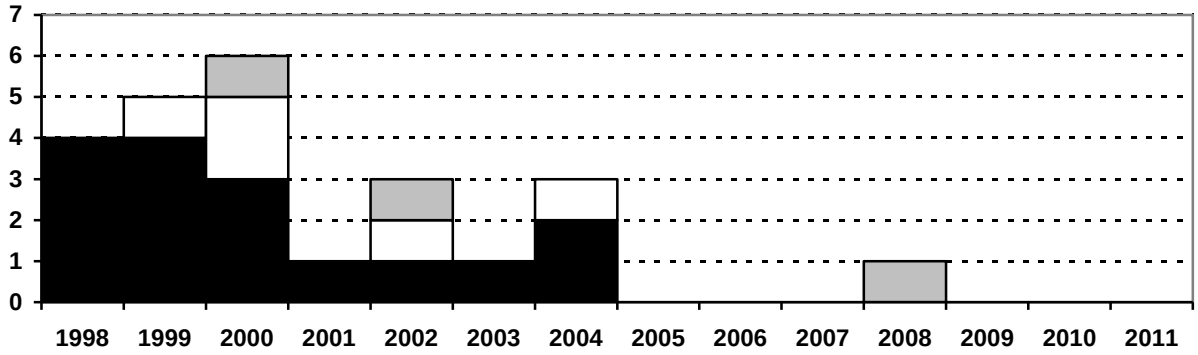

Het aantal broedterritoria van de Gele Kwikstaart in Canisvliet sinds de herinrichting in 1997.
Wit : grasland Canisvlietpolder
Zwart : "nieuwe natuur" in de Anthonypolder
Grijs : akkerland in de Anthonypolder

Blauwborst *Luscinia svecica*

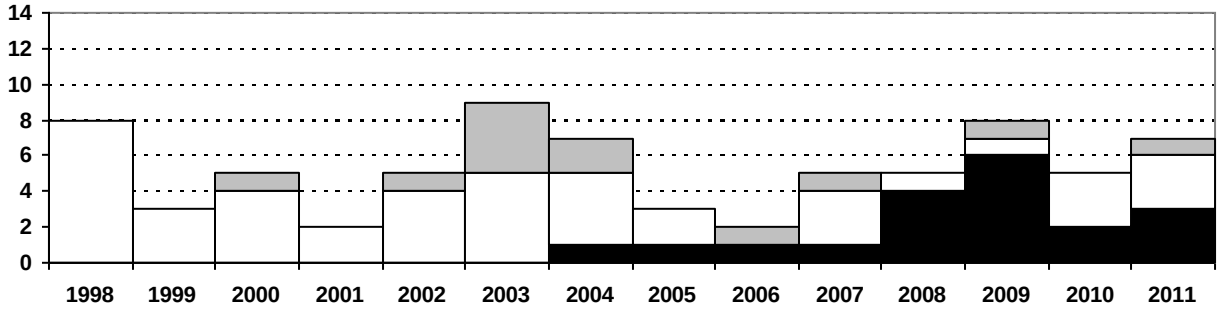

Het aantal broedterritoria van de Blauwborst in Canisvliet
Wit : op de kreken
Zwart : in de "nieuwe natuur"
Grijs : op andere plekken
Erratum : in de jaarrapporten 2008-2009 en 2009-2010 staan voor het jaar 1998 7 territoria op de kreken en 1 op andere plekken vermeld. Dit moet zijn 8 territoria op de kreken.

Cetti's Zanger *Cettia cetti*

Een waarneming van een zingende vogel op 13 november en pas opnieuw in september.
Sinds 1996 werd de soort gezien in 2002, 2007, 2009, 2010 en 2011. In elk van die jaren duikt de soort op na een vrij lange periode van afwezigheid/stilzwijgen in de maand september.

Rietzanger *Acrocephalus schoenobaenus*

Deze "Sahelganger" was met een recordaantal territoria aanwezig.

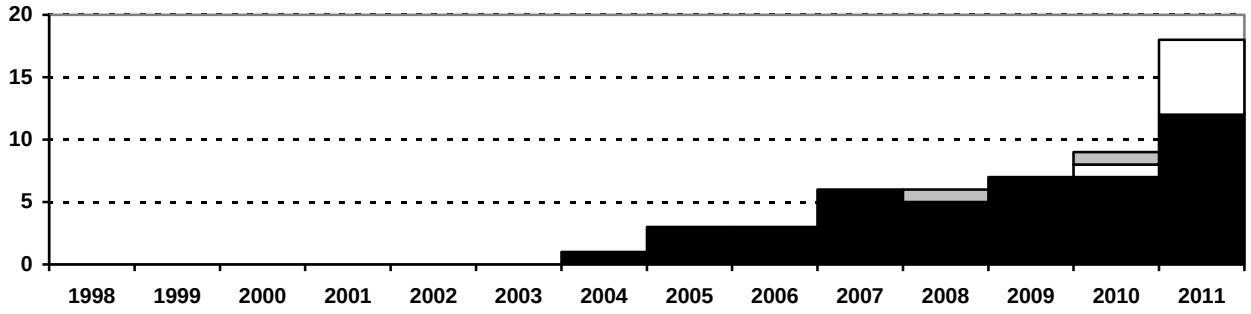

Het aantal broedterritoria van de Rietzanger in Canisvliet
Wit : op de kreken
Zwart : in de "nieuwe natuur"
Grijs : op andere plekken

Grasmus *Sylvia communis*

Ook deze "Sahelganger" vestigde zich op een record aantal plekken.

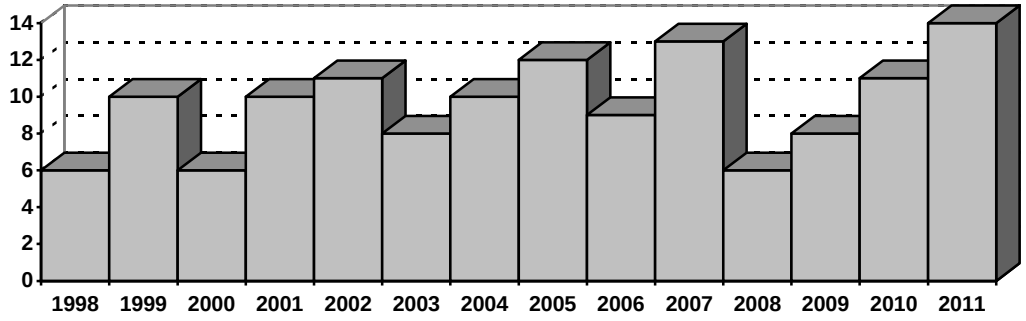

Aantal broedterritoria van de Grasmus sinds de herinrichting in 1997

Baardmannetje *Panurus biarmicus*

Tussen 12 oktober en 7 december verbleven een viertal vogels op de kreek. Daarna nog 1 tot 2 vogels in januari en februari. Even leek het erop of we mochten uitkijken naar een vestiging (geleden van 1996) maar de kondities (waterriet) daarvoor ontbreken jammer genoeg[5].

[5] Beemster N. et al.;2010;Early successional stages of Reed Phragmites australis vegetations and its importance for the Bearded Reedling Panurus biarmicus in Oostvaardersplassen, The Netherlands;Ardea Vol.98/3 : 338-354

Ongewervelden 2011

Dagvlinders

Voor het achtste opeenvolgende jaar werden gegevens verzameld voor het landelijk meetnet van De Vlinderstichting. Alle gegevens zijn online ingebracht bij deze organisatie.
Dagvlinders werden gemonitord op een vast trajekt van 500 meter (10 secties van 50 meter).
De monitoring werd uitgevoerd zoals is voorgeschreven[6] en loopt van begin april tot eind september. Het traject werd 25 maal afgelopen. Op pagina 29 zijn alle waargenomen soorten opgenomen. Het was een jaar met weinig soorten en lage aantallen.
De resultaten van de monitoring in de afgelopen 8 jaar zijn terug te vinden in onderstaande tabel. In de vorige rapporten stonden enkele kleine rekenfouten. Deze zijn nu "verwerkt". Er zijn ook nieuwe fenologiegegevens uit 2003 toegevoegd

Soort	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Zwartsprietdikkopje (Thymelicus lineola)	85	66	89	25	32	23	12	1
Groot dikkopje (Ochlodes venata)	0	0	1	1	3	5	1	3
Koninginnepage (Papilio machaon)	0	0	0	1	0	0	0	0
Groot koolwitje (Pieris brassicae)	1	0	0	0	0	0	7	0
Klein koolwitje (Pieris rapae)	6	6	9	40	20	14	20	9
(Klein) Geaderd witje (Pieris napi)	2	7	42	51	42	46	14	37
Bruin blauwtje (Aricia agestis)	0	1	2	0	0	2	0	0
Icarusblauwtje (Polyommatus icarus)	92	28	56	9	1	21	15	1
Dagpauwoog (Inachis io)	3	7	13	11	8	1	4	5
Distelvlinder (Cynthia cardui)	1	0	1	0	1	18	0	0
Atalanta (Vanessa atalanta)	1	2	5	8	3	3	4	2
Kleine vos (Aglais urticae)	10	0	0	0	0	0	0	0
Gehakkelde aurelia (Polygonia c-album)	0	0	1	0	1	1	2	2
Bruin zandoogje (Maniola jurtina)	154	106	216	161	169	219	236	85
Oranje zandoogje (Pyronia tithonus)	118	190	207	135	143	242	314	119
Hooibeestje (Coenonympha pamphilus)	0	0	0	0	1	0	0	0
Bont zandoogje (Pararge aegeria)	0	2	9	5	9	7	7	7
aantal soorten	11	10	13	11	13	13	12	11
aantal tellingen	24	25	25	24	23	22	22	25

[6] Van Swaay,C.A.M.(2000) Handleiding Landelijk Meetnet Dagvlinders;Rapportnr. VS2000.11,De Vlinderstichting,Wageningen

Libellen

De soorten die in de afgelopen onderzoeksperiodes zijn waargenomen zijn terug te vinden in een geaktualiseerde tabel hieronder. 2011 was een zeer matig jaar. Tot en met 2003 is niet echt gericht gekeken naar libellen en dus is deze tabel onvolledig. Uit de jaren 1996, 1997 en 1998 hebben wij zelfs geen gegevens. Uit 2003 zijn nieuwe gegevens toegevoegd.

	99	**00**	**01**	**02**	**03**	**04**	**05**	**06**	**07**	**08**	**09**	**10**	**11**
Gewone pantserjuffer							+	+					
Houtpantserjuffer											+		
Bruine Winterjuffer											+		
Azuurwaterjuffer				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Variabele waterjuffer							+	+					
Watersnuffel		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Lantaarntje	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Kleine roodoogjuffer								+	+	+	+		
Paardenbijter	+					+	+	+	+	+	+	+	+
Grote keizerlibel		+				+	+	+	+	+	+	+	+
Platbuik								+					
Gewone oeverlibel		+			+	+	+	+	+	+	+	+	+
Vuurlibel		+					+	+	+	+	+		
Zwarte heidelibel								+	+			+	
Bloedrode heidelibel		+			+	+	+	+	+	+	+	+	+
Geelvlekheidelibel							+	+					
Zwervende heidelibel					+[7]								
Steenrode heidelibel						+	+	+	+	+	+	+	+
Bruinrode heidelibel	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
aantal soorten					7	9	12	16	12	11	13	10	9

[7] 31 juli

Afsluitend

natuur is geen deel van het probleem maar een deel van de oplossing

Hoe gaat het met de vogels in Canisvliet vragen bezoekers mij. Ik geef daarop steeds een genuanceerd antwoord. Sommige soorten gaan vooruit, andere achteruit. Wat daarin allemaal een rol speelt is zeer divers en is vaak van lokale, regionale, landelijke en mondiale oorsprong. Dat is voor de doorsnee bezoeker vaak een te omslachtige uitleg.
Je kan ook antwoorden met wat anderen reeds gezegd/geschreven hebben :
"Meer soorten maar minder specialisten, Herstel Natura 2000-soorten blijft uit, Watervogels profiteren van verbetering Nederlandse wateren en *Biodiversiteit steeds meer beïnvloed door effecten klimaatverandering"* om de belangrijkste conclusies uit de Vogelbalans 2010 (SOVON 2010) te citeren. Of nog : *"Nederlandse biodiversiteit blijft teruglopen"* luidt een titel in Kennis.Online (mei 2010) van Wageningen UR. Per saldo hebben we te maken met een "extinction debt" m.a.w. we betalen nog steeds schuld voor de fouten uit het verleden.

Als ik daaraan de torenhoge ambities en fantasierijke toekomstplannen van de" grenzeloze kanaalzone" koppel die dagelijks in de Nederlandse en Belgische media te vinden zijn[8], dan is de "Groene tegenhanger voor industrie Kanaalzone" (Tijdingen 09/07 Provincie Zeeland) een druppel op een gloeiende plaat. "Tegenhanger", een ongelukkige formulering want de natuur is geen deel van het probleem maar een deel van de oplossing.
De drastische bezuinigingen op het Investeringsbudget Landelijk Gebied daarbovenop zorgen voor een lawine aan opschortende maatregelen in het buitengebied (Tijdingen 11/03 Provincie Zeeland). Rekreatie, natuur, industrie, landbouw, infrastruktuur, worden tot op de vierkante centimeter gepland, afgewogen, bek(n)ibbeld en beslist. En ogenschijnlijk worden ook vogels geacht zich daaraan te houden …

Laat dit alles dan nog de regionale context zijn; op het terrein is Canisvliet niet meer het landschap van weleer. Ook daar heb ik in het verleden reeds op gewezen. We trekken hier nog maar eens de aandacht op het neerpoten van een baggerdepot aan de voet van een restant van de Staats-Spaanse linies (fort St.Antonius). De open ruimte vereist voor het schoots- en waarnemingsveld (kultureel erfgoed) ging daarbij verloren. Is destijds bij de planning en inrichting wel voldoende rekening gehouden met het feit dat het landschap het gevolg is van een historisch gebeuren? Ik durf er aan te twijfelen. Dit strookt zeker niet met de stelling dat *"Staatsbosbeheer werkt aan het behoud van ons cultureel erfgoed"* [9], althans niet in Canisvliet.

De verdere verparking/verbossing is een belangrijke oorzaak voor een gewijzigde avifauna in de afgelopen jaren. Broedgevallen van predatoren als Buizerd, Sperwer, Ransuil en Zwarte Kraai zijn het gevolg van de toenemende verdichting van Canisvliet. Maar is ook belangrijke oorzaak voor het verdwijnen van vogels van open landschap als Kievit, Patrijs, Veldleeuwerik, Gele Kwikstaart, … soorten die tezelfdertijd onder verhoogde predatiedruk staan van die zelfde predatoren. Ook een soort als de Houtduif profiteert enorm van deze verparking wat dan weer

[8] Zie o.m. www.gentesekanaalzone.be, www.kgt2008.nl, www.zeelandseaports,com, www.grenzelozekanaalzone.be
[9] Het verleden in het landschap;Onverwacht Nederland Magazine van Staatsbosbeheer 13°jaargang nr.4, pagina 2

leidt tot ongenoegen bij de omringende landbouwers wegens toenemende gewasschade. Dit alles leidt tot "homogenisatie", het proces dat landschappen qua vogelbevolking steeds meer op elkaar gaan lijken. Dat kan toch nooit de bedoeling zijn. Diversiteit is niet overal veel van hetzelfde maar het beklemtonen van verschillen! Onder het canon "aankleden van het landschap" gaat deze uniformisering onverminderd door.

Wat het effect is van rekreanten en verkeerslawaai op de avifauna is niet eenduidig te omschrijven. Ook daaraan ontsnapt Canisvliet niet (geplande verdubbeling van de Tractaatweg - N62 - tegen 2014). Sommige soorten ondervinden er geen invloed van, andere wel. Maar effecten zullen er zeker zijn. Studies[10][11] daaromtrent zijn er genoeg maar de resultaten lijken beleidsmatig nauwelijks verdisconteerd; ook niet in Canisvliet.
Als rust en stilte centraal staan in de milieubeschermingsgebieden (in Zeeland worden alle Natura2000-gebieden beschouwd als milieubeschermingsgebied) hoe valt dit te verenigen met het streven tot verbetering van de toegankelijkheid van diezelfde gebieden?[12]

Tenslotte lijkt ook de verdere inrichting van Canisvliet – nog ruim 40 ha te gaan – verder af dan ooit. Vermits de realisatie van de EHS wordt afgetopt op 75% [13] zijn de vooruitzichten voor de realisatie van de plannen uit de jaren negentig niet hoopgevend.
Meer dan vermeldenswaard is het feit dat de problematiek van de verdwenen rietkragen in onderzoek is genomen door waterschap Scheldestromen, de Provincie Zeeland en Staatsbosbeheer. Dat Canisvliet op 30 december 2010 bij Europa definitief is aangemeld als Natura2000-gebied is een tweede lichtpuntje. Een niet onbelangrijke beslissing waarvan ons geen melding werd gedaan door de beheerder!

Ledeberg, oktober 2011

[10] Zie o.m. 'Vogels en recreatie' NOU-themadag Limosa 82(2009):43-47 en 'Verstoringsgevoeligheid van vogels' K.Krijgsveld et al.2008 Bueau Waardenburg bv/Vogelbescherming
[11] van der Vliet R.E. et al.;2010;How different landscape elements limit the breeding habitat of meadow birds species;Ardea Vol.98/2 : 203-209
[12] Krachtig Zeeland Verkenning hoofdlijnen Omgevingsplan 2012-2018;juli 2011;Provincie Zeeland Directie Ruimte, Milieu en water
[13] Krachtig Zeeland Verkenning hoofdlijnen Omgevingsplan 2012-2018;juli 2011;Provincie Zeeland Directie Ruimte, Milieu en water

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 waargenomen vogelsoorten (en ondersoorten) in de periode 1 oktober 2010 t/m 30 september 2011
De landelijk te volgen broedvogelsoorten met broedterritorium zijn vetgedrukt

Nederlandse naam	**Wetenschappelijke naam**[14]	**Met broedterritorium**
Knobbelzwaan	Cygnus olor	Laatste maal in 2002
Toendrarietgans	Anser serrirostris	
Kleine Rietgans	Anser brachyrhynchus	
Kolgans	Anser albifrons	
Grauwe Gans	Anser anser	**12**
Indische Gans	Anser indicus	
Sneeuwgans	Chen caerulescens	
Grote Canadese Gans	Branta canadensis	**9**
Brandgans	Branta leucopsis	
Nijlgans	Alopochen aegyptiaca	Laatste maal in 2010
Hoendergans	Cereopsis novaehollandiae	
Bergeend	Tadorna tadorna	**4**
Smient	Anas penelope	
Krakeend	Anas strepera	**9**
Wintertaling	Anas crecca	Laatste maal in 2006
Wilde Eend	Anas platyrhynchos	Ja
Pijlstaart	Anas acuta	
Zomertaling	Anas querquedula	**1**
Slobeend	Anas clypeata	**5**
Tafeleend	Aythya ferina	**4**
Kuifeend	Aythya fuligula	**14**
Patrijs	Perdix perdix	Laatste maal in 2003
Fazant	Phasianus colchicus	Ja
Dodaars	Tachybaptus ruficollis	**4**
Fuut	Podiceps cristatus	**7**
Aalscholver	Phalacrocorax carbo	
Roerdomp	Botaurus stellaris	
Kleine Zilverreiger	Egretta garzetta	
Grote Zilverreiger	Casmerodius albus	
Blauwe Reiger	Ardea cinerea	
Lepelaar	Platalea leucorodia	
Wespendief	Pernis apivorus	
Zwarte Wouw	Milvus migrans	
Rode Wouw	Milvus milvus	
Bruine Kiekendief	Circus aeruginosus	**1**
Blauwe Kiekendief	Circus cyaneus	
Sperwer	Accipiter nisus	**1**
Buizerd	Buteo buteo	**2**
Torenvalk	Falco tinnunculus	Laatste maal in 2008

[14] Volgens

- Voous K.H.;1977;List of recent Holarctic bird species;British Ornithologists' Union,London
- Sangster G.,Hazevoet C.J., van den Berg A.B., Roselaar C.S. & R.Sluys;1999;Dutch avifaunal list: species concepts, taxonomic instability, and taxonomic changes in 1977-1998;Ardea 87: 139-165
- Sangster G.,van den Berg A.B.,van Loon A.J. & C.S.Roselaar;2003;Dutch avifaunal list: taxonomic changes in 1999-2003;Ardea 91: 279-285
- Sangster G.,van den Berg A.B., van Loon A.J. & C.S.Roselaar;2009;Dutch avifaunal list: taxonomic changes in 2004-2008;Ardea 97: 373-381

Smelleken	Falco columbarius	
Boomvalk	Falco subbuteo	
Slechtvalk	Falco peregrinus	
Waterral	Rallus aquaticus	**2**
Waterhoen	Gallinula chloropus	Ja
Meerkoet	Fulica atra	Ja
Scholekster	Haematopus ostralegus	Laatste maal in 2006
Kluut	Recurvirostra avosetta	Laatste maal in 2005
Kleine Plevier	Charadrius dubius	Laatste maal in 2003
Kievit	Vanellus vanellus	**2**
Bonte Strandloper	Calidris alpina	
Kemphaan	Philomachus pugnax	
Bokje	Lymnocryptes minimus	
Watersnip	Gallinago gallinago	
Houtsnip	Scolopax rusticola	
Grutto	Limosa limosa	**1**
Ijslandse Grutto	Limosa limosa islandica	
Regenwulp	Numenius phaeopus	
Wulp	Numenius arquata	
Oeverloper	Actitis hypoleucos	
Witgatje	Tringa ochropus	
Zwarte Ruiter	Tringa erythropus	
Tureluur	Tringa totanus	Laatste maal in 2009
Groenpootruiter	Tringa nebularia	
Bosruiter	Tringa glareola	
Kokmeeuw	Chroicocephalus ridibundus	Laatste maal in 2003
Zwartkopmeeuw	Larus melanocephalus	
Stormmeeuw	Larus canus	
Kleine Mantelmeeuw	Larus fuscus	
Zilvermeeuw	Larus argentatus	
Grote Mantelmeeuw	Larus marinus	
Visdief	Sterna hirundo	Laatste maal in 1993[15]
Holenduif	Columba oenas	Ja
Houtduif	Columba palumbus	Ja
Turkse Tortel	Streptopelia decaocto	Laatste maal in 2003
Koekoek	Cuculus canorus	Ja
Ransuil	Asio otus	**1**
Gierzwaluw	Apus apus	
Ijsvogel	Alcedo atthis	Laatste maal in 2006
Groene Specht	Picus viridis	**2**
Grote Bonte Specht	Dendrocopos major	Ja
Veldleeuwerik	Alauda arvensis	Laatste maal in 2005
Oeverzwaluw	Riparia riparia	
Boerenzwaluw	Hirundo rustica	
Huiszwaluw	Delichon urbicum	
Boompieper	Anthus trivialis	
Graspieper	Anthus pratensis	**2**
Waterpieper	Anthus spinoletta	
Oeverpieper	Anthus petrosus	
Gele Kwikstaart	Motacilla flava	Laatste maal in 2008
Grote Gele Kwikstaart	Motacilla cinerea	
Witte Kwikstaart	Motacilla alba	Ja
Winterkoning	Troglodytes troglodytes	Ja
Heggenmus	Prunella modularis	Ja
Roodborst	Erithacus rubecula	Ja

[15] Op uitgelegde vlotjes

Blauwborst	Luscinia svecica	**7**
Zwarte Roodstaart	Phoenicurus ochruros	**1**
Tapuit	Oenanthe oenanthe	
Beflijster	Turdus torquatus	
Merel	Turdus merula	Ja
Kramsvogel	Turdus pilaris	
Zanglijster	Turdus philomelos	Ja
Koperwiek	Turdus iliacus	
Cetti's Zanger	Cettia cetti	Laatste maal in 2010
Sprinkhaanzanger	Locustella naevia	**1**
Rietzanger	Acrocephalus schoenobaenus	**18**
Bosrietzanger	Acrocephalus palustris	Ja
Kleine Karekiet	Acrocephalus scirpaceus	Ja
Zwartkop	Sylvia atricapilla	Ja
Tuinfluiter	Sylvia borin	Ja
Grasmus	Sylvia communis	**14**
Tjiftjaf	Phylloscopus collybita	Ja
Fitis	Phylloscopus trochilus	Ja
Goudhaantje	Regulus regulus	
Staartmees	Aegethalos caudatus	Ja
Pimpelmees	Cyanistes caeruleus	Ja
Koolmees	Parus major	Ja
Boomkruiper	Certhia brachydactyla	Ja
Wielewaal	Oriolus oriolus	Laatste maal in 2009
Gaai	Garrulus glandarius	Ja
Ekster	Pica pica	Ja
Kauw	Corvus monedula	Ja
Zwarte Kraai	Corvus corone	Ja
Spreeuw	Sturnus vulgaris	Ja
Vink	Fringilla coelebs	Ja
Keep	Fringilla montifringilla	
Groenling	Chloris chloris	**1**
Putter	Carduelis carduelis	**1**
Sijs	Carduelis spinus	
Kneu	Carduelis cannabina	Laatste maal in 2002
Kleine Barmsijs	Carduelis cabaret	
Geelgors	Emberizza	
Rietgors	Emberiza schoeniclus	Ja

77 bezoeken, 132 soorten en ondersoorten waarvan 55 soorten met broedterritorium

Soorten met broedterritoria in het verleden[16] maar die in de afgelopen onderzoeksperiode niet zijn waargenomen

Nederlandse soortnaam	**Wetenschappelijke naam**	**Laatste maal met broedterritorium in**
Geoorde Fuut	Podiceps nigricollis	2004
Woudaapje	Ixobrychus minutus	1999
Porseleinhoen	Porzana porzana	2000
Steltkluut	Himantopus himantopus	1965
Strandplevier	Chariadrius alexandrinus	2000
Zwarte Stern	Chlidonias niger	1959
Zomertortel	Streptopelia turtur	2010
Nachtzwaluw	Caprimulgus europaeus	1996
Nachtegaal	Luscinia megarhynchos	2006

[16] Gegevens ook ontleend aan archief van wijlen Johan van den Steen

Gekraagde Roodstaart	Phoenicurus phoenicurus	1998
Paapje	Saxicola rubetra	2004
Roodborsttapuit	Saxicola torquata	1963
Grote Lijster	Turdus viscivorus	2006
Graszanger	Cisticola juncidis	2008
Snor	Locustella luscinioides	2000
Grote Karekiet	Acrocephalus arundinaceus	2005
Spotvogel	Hippolais icterina	2008
Braamsluiper	Sylvia curruca	2004
Grauwe Vliegenvanger	Muscicapa striata	1987
Matkop	Poecile montanus	1999
Huismus	Passer domesticus	2002
Ringmus	Passer montanus	1996

De Boerenzwaluw en de Huiszwaluw waren/zijn jaarlijks broedvogel aan woningen in de Canisvlietstraat en Vissersverkorting maar behoren sensu stricto niet tot Canisvliet. De Oeverzwaluw was broedvogel tijdens de ruilverkaveling (1964-1968) (grondverzet).

BIJLAGE 2 PLEVIEREN, STRANDLOPERS EN RUITERS IN HET NAJAAR 1998-2011[17]

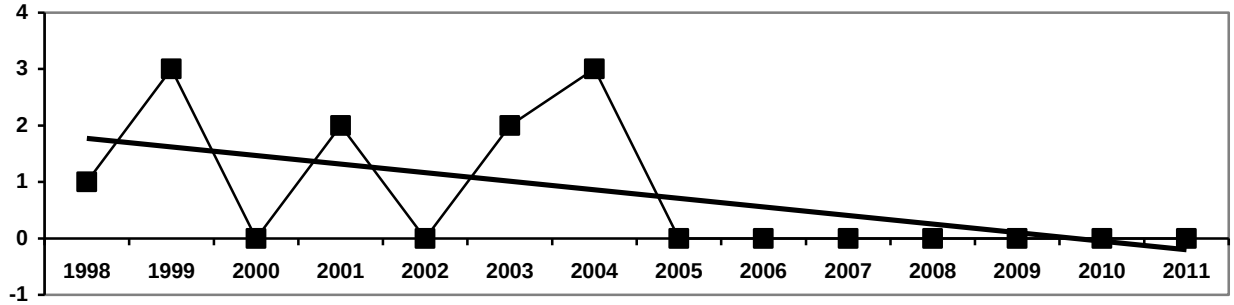

Waarnemingen van de Bontbekplevier juli - november

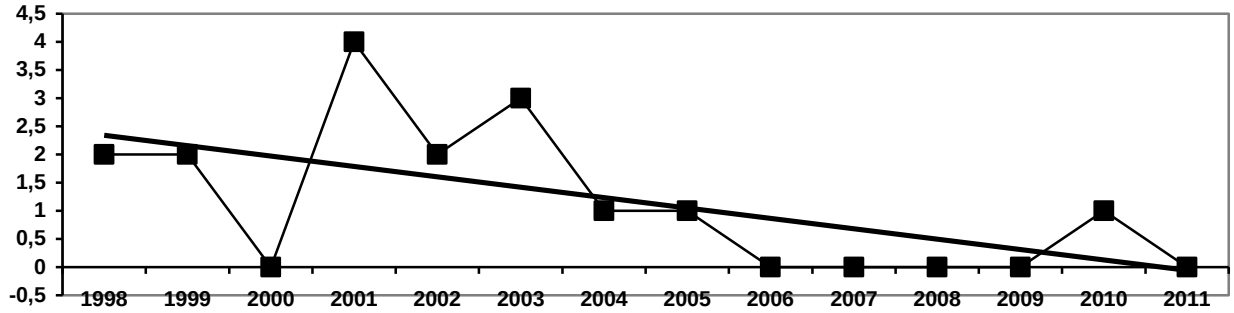

Waarnemingen van de Goudplevier augustus - november

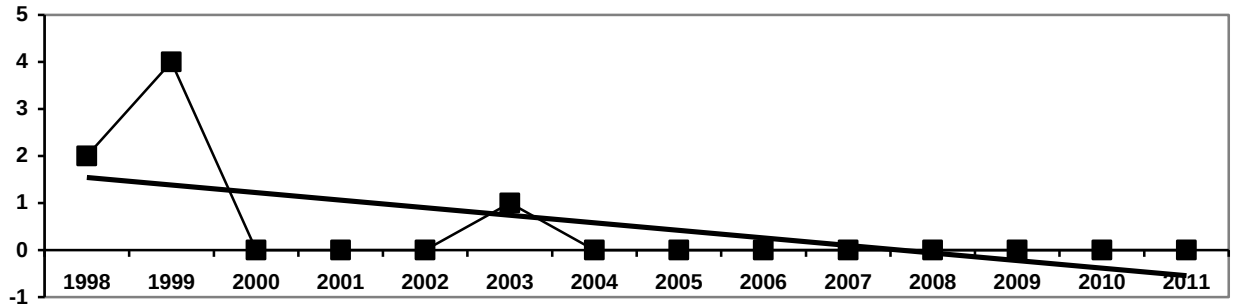

Waarnemingen van de Kleine Strandloper juli - november

[17] Voor 2011 is de serie afgesloten op 30 september

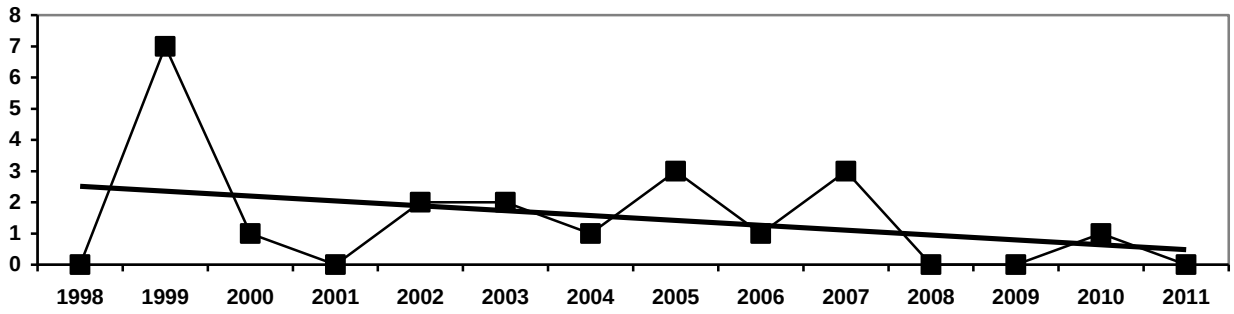

Waarnemingen van de Bonte strandloper juli - november

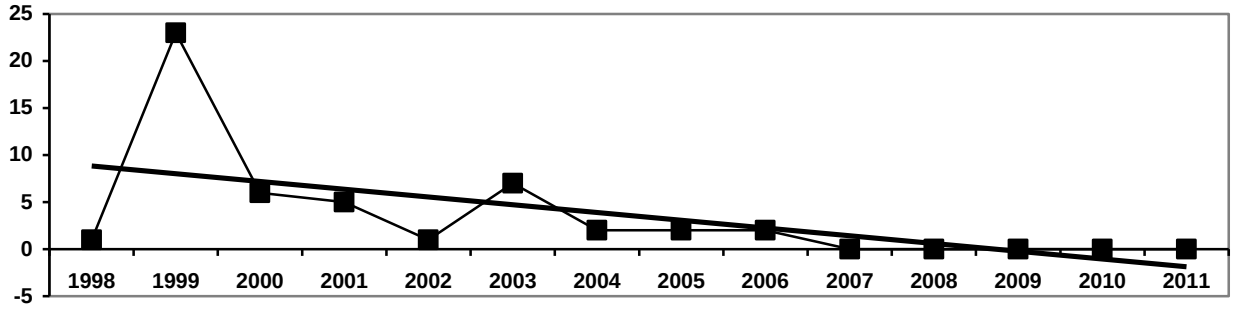

Waarnemingen van de Kemphaan juli - november

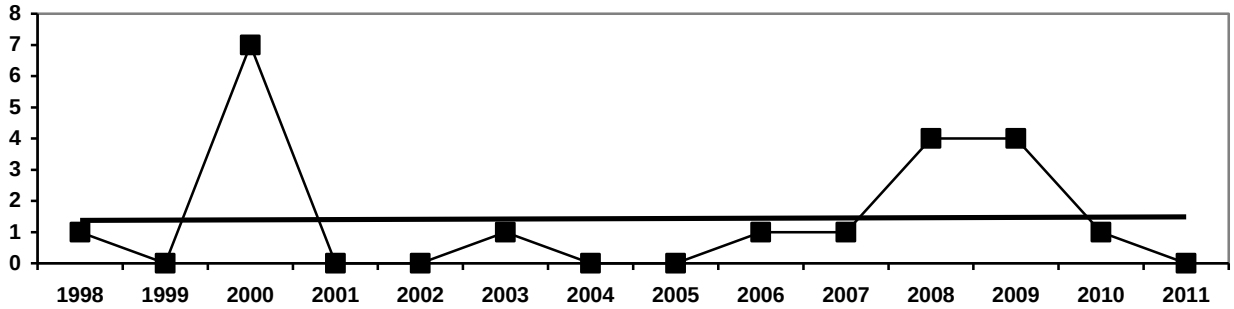

Waarnemingen van de Zwarte Ruiter augustus – oktober

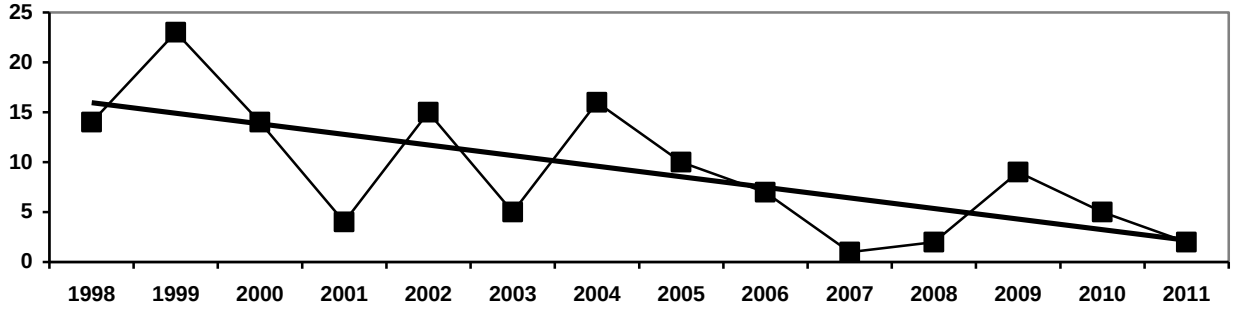

Waarnemingen van de Groenpootruiter juli - oktober

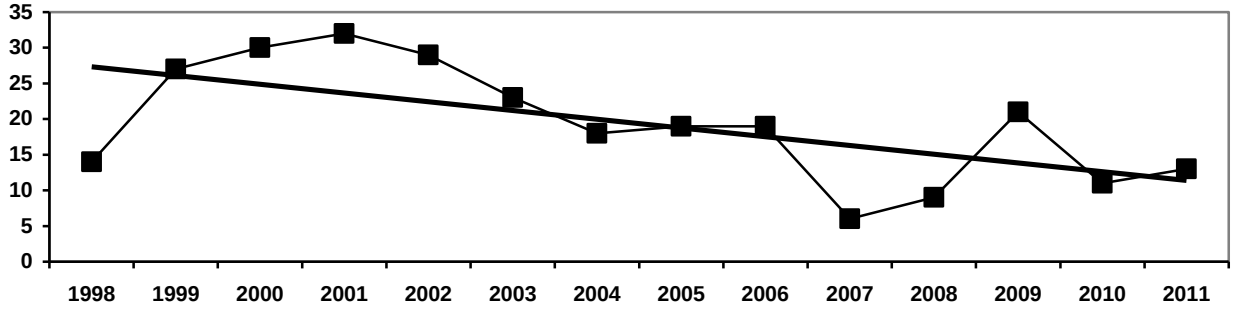

Waarnemingen van het Witgatje juli - oktober

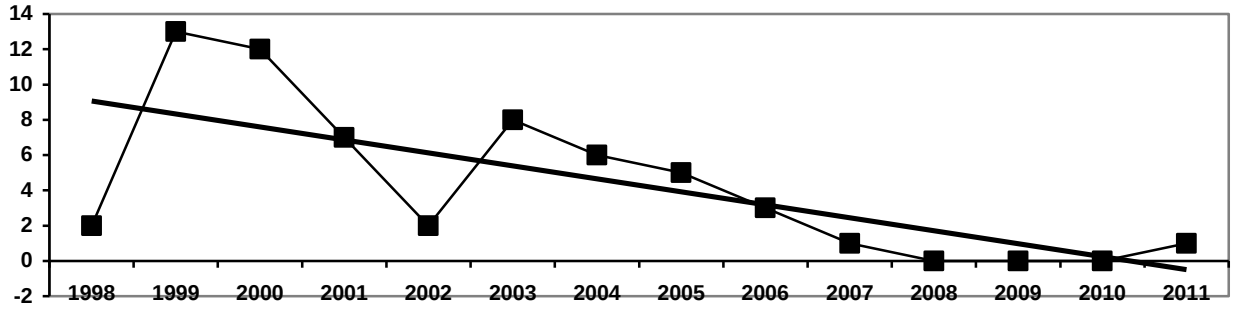

Waarnemingen van de Bosruiter juli - oktober

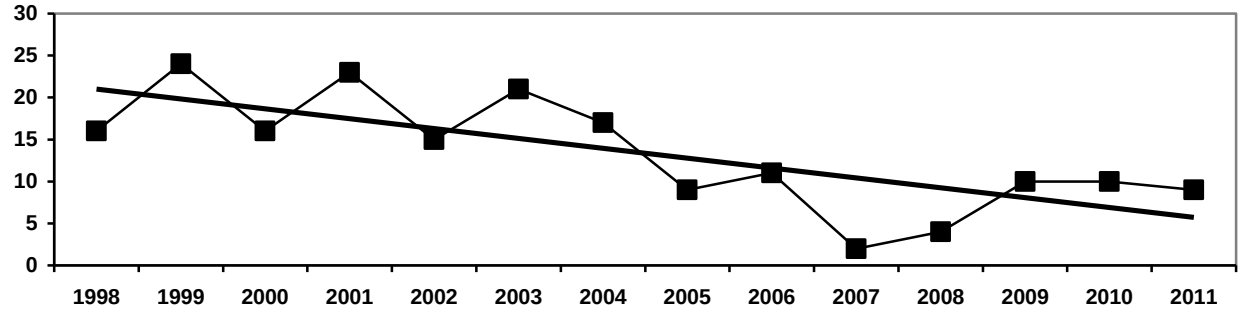

Waarnemingen van de Oeverloper juli – oktober

BIJLAGE 3 FENOLOGIE

VOORJAARSFENOLOGIE VOGELS 1996-2011*

Nieuwe verbeterde versie

	’96-‘00	‘01	‘02	‘03	‘04	‘05	‘06	‘07	‘08	‘09	‘10	‘11
Zota	**27.2**	14.3	17.3	8.3	5.4	21.3	25.3		18.4	17.4	25.4	3.6
Wou	**5.6**											
Purp		1.06						**23.04**			25.4	
Ooie						**20.05**						
Lep	16.5	26.3	18.4		30.5	29.5	**07.3**	4.6			16.3	
Wesp	**26.4**		8.5									**26.4**
ZwW							8.5					**22.4**
RoW	**13.3**											2.5
BrKi	22.3	26.3	**5.3**	12.3	27.3	18.3	27.3	2.4	24.3	9.3	14.5	12.3
Bova	22.4	4.5		**12.4**	26.5			20.6	19.6		3.6	
Stel				9.5	7.5		5.6			**17.4**		
Kluu	23.3	14.3	**2.3**	24.3	3.4	1.4	4.4	17.3	15.3	31.3	29.3	22.3
Klpl	28.3	31.3	19.3	24.3	31.3	15.4	25.3	4.6	18.4	20.4		**17.3**
Bopl	**9.3**		19.3		3.5		17.5					
Stpl	**2.5**											
Grut	4.3	6.3	**13.2**	23.2	6.3	4.3	2.3	19.3	15.2	26.2	5.3	28.2
Rewu	13.4		10.4			22.4	16.4	12.4	**31.3**	17.4	5.5	18.4
ZwR	10.4		4.4	19.4	16.4	1.4	10.3	12.4	**29.2**		19.4	18.4
Ture	8.3	**6.3**	9.3	**6.3**	10.3	21.3	17.3	24.3	15.3	13.3	16.3	9.3
Gror	15.4	10.5	4.4	17.4	12.4	10.4	10.4	12.4	18.4	13.4	**19.3**	18.4
Bosr	28.4	10.5			30.4	5.5	25.4	2.5	25.4	**13.4**	27.4	26.4
Oelo	25.4	2.5	18.4	28.4	3.5	26.4	22.4	2.5	**2.4**	25.4	25.4	18.4
Visd	1.5	12.5	10.6	17.6	7.5	30.6	8.5	18.5		**25.4**	27.4	26.4
Tord	**20.4**	13.5	2.5	15.5	12.5	5.5	16.6	12.5	8.6	12.6	14.5	
Koek	11.4	2.5	27.4	17.4	25.4	19.4	**29.3**	19.4	14.4	13.4	25.4	22.4
Gizw	24.4	4.5	29.4	29.4	30.4	24.4	27.4	10.05	**18.4**	29.4	3.5	2.5
Oezw	5.4	4.5	27.4	10.4	30.4	28.4	**4.4**	12.5	18.4		5.5	6.4
Bozw	4.4	31.3	**19.3**	8.4	5.4	7.4	29.3	9.4	8.4	23.3	24.3	1.4
Huzw	**30.3**	4.5	27.4	1.4	19.4	26.4	13.4	27.4	18.4	8.5	10.5	5.7
Gekw	27.3	**12.3**	19.3	4.4	3.4	1.4	29.3	23.4	25.4		22.4	9.4
Nach				19.4	22.4	**12.4**	22.4					
Blbo	16.3	**6.3**	19.3	19.3	27.3	21.3	10.3	28.3	18.3	21.3	24.3	1.4
ZwR	**21.3**					**21.3**				19.5		11.5
GeRo	**13.4**			**12.4**		**12.4**						
Paap	6.5		8.5	**24.3**	7.5							
Tapu	**7.4**						22.4	7.5	22.4			
Befl	**3.3**	31.3				26.4						
Spza						26.4		4.5	10.5		3.6	**22.4**
Snor	**9.4**											
Riza	1.4	31.3			26.6	**29.3**	1.4	23.4	14.4	3.4	15.4	6.4
Boza	10.5	22.5	15.5	15.5	**30.4**	20.5	22.5	23.5	11.5	14.5	17.5	20.5
KlKa	7.4	8.4	8.4	12.4	25.4	10.4	**29.3**	16.4	14.4	13.4	19.4	22.4
GrKa	21.5					**10.5**						
Spot	23.4	25.5	23.4	29.4	7.5	**19.4**	26.5	23.5	11.5			
Zwko	7.4	17.4	4.4	**28.3**	5.4	5.4	4.4	9.4	31.3	3.4	15.4	1.4
Tuin	17.4	2.5	4.5	28.4	22.4	26.4	**10.4**	23.4	18.4	**10.4**	19.4	22.4
Braa	11.5			5.5	12.5			**23.4**		25.4		
Gras	17.4	6.5	20.4	24.4	22.4	10.4	22.4	23.4	29.4	17.4	22.4	**9.4**
Tjif	**21.2**	12.3	22.2	12.3	16.3	21.3	25.3	7.3	29.2	9.3	16.3	12.3
Fiti	**27.3**	19.4	13.4	28.3	3.4	1.4	**27.3**	9.4	31.3	3.4	29.3	6.4
Wiel	12.6		6.6	30.5					8.6	**29.4**	3.6	6.5
	’96-‘00	‘01	‘02	‘03	‘04	‘05	‘06	‘07	‘08	‘09	‘10	‘11

*de vroegste datum in de afgelopen 16 jaar is vetgedrukt

FENOLOGIE DAGVLINDERS 2003-2011*
Nieuwe verbeterde versie

	2003	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
Zwartsprietdikkopje	?	23.07	06.07	17.07	19.07	25.06	**24.06**	18.07	10.08
Groot dikkopje		-	-	22.06	28.06	05.07	12.06	13.07	**09.06**
Koninginnepage		-	-	13.06	02.05	-	-	02.07	**22.04**
Oranje luzernevlinder		-	-	-	-	-	16.07	-	-
Gele luzernevlinder	23.08	-	-	-	-	-	-	-	-
Citroenvlinder		-	**28.05**	-	-	-	-	-	-
Groot koolwitje	23.08	23.07	20.05	10.07	**02.05**	22.07	24.05	29.06	05.07
Kleine koolwitje	?	22.04	05.04	11.05	**02.04**	18.04	29.04	25.04	09.04
Klein geaderd witje	06.09	?	20.05	25.04	18.04	09.05	20.04	07.07	**09.04**
Kleine vuurvlinder		-	-	-	-	-	24.05	-	-
Boomblauwtje		-	-	-	19.07	-	-	**18.07**	**-**
Bruin blauwtje		-	03.08	25.07	-	19.06	**24.05**	01.09	10.08
Icarusblauwtje	28.08	03.06	24.05	10.07	**02.05**	28.05	14.05	21.05	11.05
Dagpauwoog	05.07	?	03.04	18.04	**12.03**	18.04	04.07	25.04	22.03
Distelvlinder	22.06	14.06	-	08.06	14.06	30.07	**14.05**	**-**	**-**
Atalanta	22.06	27.07	24.06	22.06	**02.05**	19.06	03.08	28.05	17.07
Kleine vos	**12.04**	22.04	28.05	16.04	19.05	-	-	-	28.09
Gehakkelde aurelia	?	-	03.07	29.06	**12.03**	22.04	16.06	07.07	09.04
Landkaartje	**05.07**	-	-	-	-	-	13.07	-	-
Bruin zandoogje	22.06	14.06	22.06	11.06	06.06	19.06	05.06	**25.04**	09.06
Oranje zandoogje	11.07	23.07	11.07	10.07	06.07	09.07	**04.07**	13.07	05.07
Hooibeestje	**05.07**	-	-	-	-	14.07	-	-	-
Bont zandoogje	05.07	02.10	05.05	20.04	**09.04**	18.04	20.04	25.04	**09.04**
Aantal soorten	13	10	14	16	16	15	17	15	15

* de vroegste datum in de afgelopen 9 jaar is vetgedrukt (gegevens voor 2003& 2004 zijn onvolledig)